

Program stypendialny dla sąsiadów ze Wschodu

Mieczysław Choraży

Stipend program for Eastern Europe

Z inicjatywy Zakładu Biologii Nowotworów Centrum Onkologii–Instytutu im. Marii Skłodowskiej-Curie, Oddział w Gliwicach, powstał w połowie lat '90 program pomocy stypendialnej dla młodych naukowców, pracujących w badaniach nad biologią nowotworów – obywatele Ukrainy, Białorusi i Rosji. U podstaw tej inicjatywy był moralny obowiązek oddania długów, jakie nasi badacze w okresie poprzednich dziesiątków lat zaciągnęli u swoich przyjaciół z Europy Zachodniej i Ameryki, służących nam pomocą w różnych formach, m.in. udzielając stypendiów. Nasi byli (i obecni) darczyńcy są jednak bogatsi od nas, powstała przeto myśl, aby nasz wyraz wdzięczności przenieść na młodych naukowców z tych krajów Europy Wschodniej, w których w obecnej chwili są trudności ekonomiczne i nauce nie wiedzie się najlepiej.

Pierwsze fundusze uzyskaliśmy z European Association for Cancer Research (EACR) w roku 1996. Umożliwiły one rozwinięcie akcji informacyjnej, krótkoterminowe wizyty naukowców z Ukrainy i Rosji i ufundowanie kilku 2-3 miesięcznych stypendiów, umożliwiających wykonanie w naszych laboratoriach określonych fragmentów badań lub przyswojenie tych metod laboratoryjnych, które są u nas używane w codziennej pracy. Pierwszymi gośćmi byli naukowcy z Instytutu Biochemii Ukraińskiej Akademii Nauk (UAN) we Lwowie, Instytutu Molekularnej Genetyki, UAN w Kijowie. W ślad za tymi „zwiadowczykami” wizytami nastąpiły inne, długoterminowe, o charakterze roboczym. Bardzo cenna okazała się inicjatywa doc. Joanny Rzeszowskiej-Wolny, kierownika Zakładu Radiobiologii Doświadczalnej i Klinicznej, zorganizowania Stowarzyszenia na Rzecz Badań nad Rakiem, które zgromadziło kilkadziesiąt osób z dwóch wymienionych Zakładów i Zakładu Biologii Molekularnej (kier. prof. S. Szala). Stowarzyszenie wzięło na siebie trud obsługi finansowej programu stypendialnego, a ponadto włączyło się w organizowanie wizyt gości zagranicznych i organizowanie lokalnych, a także o szerszym zasięgu, spotkań naukowych. Duży wkład pracy społecznej dali tu dr. Piotr Widłak i dr. Jacek Rogoliński.

Fundusz stypendialny został ponownie wsparty dotacją z EACR, a następnie uzyskał wydatne wsparcie ze strony National Cancer Institute (NCI), NIH, Bethesda, MD, USA. Nasze starania o wsparcie programu ze źródeł

polskich znalazło duży oddźwięk w Fundacji Kasy Mianowskiego i Polskiego Komitetu do Spraw UNESCO. Efektem działania programu stypendialnego w latach 1996–2001 było udzielenie średnioterminowych stypendiów (od kilku tygodni do kilku miesięcy) 14 młodym naukowcom rekrutującym się z następujących ośrodków: Instytutu Biochemii Ukraińskiej Akademii Nauk we Lwowie, Instytutu Onkologii i Radiobiologii Uniwersytetu Medycznego we Lwowie, Instytutu Biologii Molekularnej i Genetyki w Kijowie, Instytutu Biochemii Białoruskiej Akademii Nauk w Grodnie, Instytutu Cytologii Rosyjskiej Akademii Nauk w St. Petersburgu i Instytutu Biologii Genu Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie. Długoterminowych stypendiów udzieliłiśmy 4 osobom. Obecnie gościmy trzy stypendystki. Mgr Olena Palyvoda, po trzyletnim stażu w Zakładzie Radiobiologii Doświadczalnej i Klinicznej kończy, pod kierunkiem doc. J. Rzeszowskiej-Wolny, opracowywanie pracy doktorskiej na temat uszkodzeń DNA promieniami jonizującymi i wrażliwości na to promieniowanie. Mgr Valeria Piddubnyak (z tego samego Instytutu) oraz mgr Natalia Vydra (z Instytutu Biochemii BAN w Grodnie) są na drugim roku stażu, pracując w Zakładzie Biologii Nowotworów. Mgr Piddubnyak zamierza doktoryzować się z zakresu doświadczalnej terapii nowotworów, przy użyciu kompleksów cyto- i genotoksycznych leków z biodegradowalnymi polimerami. Z roku na rok wzrasta zainteresowanie

Od lewej: mgr Valeria Piddubnyak, mgr Olena Palyvoda, mgr Natalia Vydra

naszym programem. Obecnie mamy kilka aplikacji. Dwie osoby z Instytutu Genetyki Molekularnej BAN w Mińsku przyjeżdżają na krótkoterminowy pobyt i negocjacje jednego stażu długoterminowego z zakresu czynnej antymutagenyzy. Mamy ponowioną aplikację na staż kilku-miesięczny z Instytutu Onkologii we Lwowie. Oprócz powyższych zgłoszeń, w maju br. będziemy wybierać na staż długoterminowy jednego kandydata z Litewskiego Instytutu Onkologii w Wilnie, dla którego mamy już zarezerwowane fundusze.

Nasi stypendyści pracują niezwykle solidnie i zwykle do późna w nocy można ich spotkać przy stole laboratoryjnym. Poznają nasz kraj i ludzi, a co ważniejsze historię, która nie zawsze, w ubiegłym okresie, przedstawiana im była w sposób obiektywny.

Nawiązują się nici wzajemnej przyjaźni i zrozumienia, co w zawikłanych problemach współczesnego świata nie jest bez znaczenia. Stypendyści szybko przyswajają język polski, co niektórym przychodzi z dużą łatwością, bo był to język ojczysty ich rodziców lub dziadków. Dzięki naszym dobrym, starym kontaktom z „Zachodem”, niektórym z naszych stażystów udaje się uzyskać dalsze szkolenie w ośrodkach zagranicznych, wyjechać na międzynarodowy zjazd naukowy i nawiązywać szersze kontakty z ośrodkami badawczymi w Europie.

Wysokość stypendiów udzielanych w ramach tego programu jest w przybliżeniu równa uposażeniom naszych kolegów, co w przypadku młodych stypendystów przebywających poza domem nie jest sumą zawrotną, ale wystarczającą na życie na dostatecznym poziomie. Dlatego też byłoby tu konieczne współdziałanie tego programu z administracją Instytutu, zwłaszcza w zakresie zapewnienia stosunkowo taniego zakwaterowania w godziwych warunkach, na terenie Instytutu. Jakbyśmy nie wyceniali w złotówkach naszych instytutowych przychodów, nie można pominąć korzyści dla Instytutu z rozwijania tego programu, choćby w postaci podnoszenia znaczenia i prestiżu Instytutu, choć może tego nie zawsze da się przeliczyć na „kasę”. Ale czy na wszystkim musimy zarabiać duże pieniądze?

Prof. dr hab. med. Mieczysław Chorąży
Centrum Onkologii–Instytut
im. Marii Skłodowskiej-Curie
w Gliwicach